

Posudek oponenta disertační práce

Doktorand: PhDr. Václav Adámek

Název práce: Changes in the Security Doctrines of the USA and Federation in the First Decade of the 21st Century

Obor: Civil Emergency Preparedness

Program: Population Protection

I. Výsledky práce

Doktorand předložil práci nadstandartního rozsahu i způsobu zpracování (213 s. vlastní text a seznam literatury). Jde o poměrně náročné téma, které vyžadovalo studium mnoha primárních i sekundárních pramenů, zejm. doktrinálních dokumentů, důvodových zpráv, jakož i poměrně rozsáhlé odborné literatury. To je třeba ocenit. Na druhé straně považuji za problematické, že se autor omezil jen na zdroje v angličtině a v češtině. Je škoda, že s ohledem na zaměření podstatné části práce na Rusko nepracoval více s ruskojazyčnými prameny, jakkoli lze předpokládat, že relevantní zdroje lze do značné míry nalézt právě v angličtině.

II. Aktuálnost zpracovaného tématu

Disertační práce pojednává, slovy autora, o „problematice mezinárodní bezpečnosti“. Zaměřuje se na rozbor vztahů dvou významných aktérů světové bezpečnostní politiky, Ruské federace a USA na počátku 21. století v období prezidentství George Walkera Bushe a Vladimira Vladimiroviče Putina. Zaměřením je práce komparační analýzou. Cílí na rozbor bezpečnostních rizik a navržených opatření v doktrinálních dokumentech obou států a jejich otiskem v bezpečnostní kultuře těchto států“.

Autor přehledně stanovil hlavní výzkumné otázky a naplnil jak své hlavní, tak i dílčí cíle výzkumu beze zbytku.

Samotné téma práce je jistě velmi zajímavé a do jisté míry stále aktuální, i když je spíše historickým ohlédnutím za jedním obdobím, a otázkou je, zda nebylo možno poněkud více propojit historické ohlédnutí za érou G.W. Bushe se současnými trendy a pokusit se ukázat, jak

se tehdejší bezpečnostní strategie odráží v současné bezpečnostní politice obou států, jakkoli vývoj bezpečnostních doktrín je jistě kontinuální a stávající bezpečnostní doktrína jistě do značné míry vychází z toho, co formulovala administrativa Spojených států v době vlády George Walkera Bushe a navazuje na ní, ne však nezbytně ve všech aspektech. Bylo by proto zajímavé dozvědět se, jak se vyvíjela zejména za vlády Barracka Obamy a možná ještě více za doby vlády Donalda Trumpa, eventuálně, na co navazuje současná administrativa prezidenta Bidena. Nakonec, i při poměrně značné setrvačnosti ruské pozice by bylo zajímavé sledovat, jak se přístup Ruska v posledních 20 letech proměňuje a jak reaguje na měnící se vlády ve Spojených státech. Když už autor přistoupil ke srovnávací analýze období Bushovy administrativy, bylo by zajímavé, kdyby se pokusil při obhajobě vysvětlit, zda a do jaké míry se od té doby bezpečnostní strategie Spojených států a Ruska změnila a jak se mění, případně, jaký vliv na postupnou proměnu bezpečnostní strategie obou dlouhá léta dominantních hráčů mezinárodních vztahů má rostoucí vliv dalších významných jaderných mocností, zejména Číny. Výběr tématu práce a způsob jeho zpracování je však zcela licencí autora, ten své téma zúžil na analýzu určitého období a to, co si předsevzal popsal způsobem, který odpovídá charakteru předkládané práce.

III. Struktura práce – zvolené metody zpracování

Práce má vcelku promyšlenou strukturu, která je adekvátním zvolenému tématu, je rozdělena do šesti na sebe navazujících větších, dále vnitřně strukturovaných kapitol. Ke struktuře lze mít několik obecných připomínek, první tři části třetí kapitoly jsou věnovány obecným definicím (někdy je popis základních pojmů až příliš obecný a možná i zbytečný) a z hlediska přehlednosti mohlo být patrně uvažováno o zahrnutí těchto částí třetí kapitoly do samostatné části, což by možná zvýšilo přehlednost celé práce. Kapitola třetí je však spíše deskriptivní a samotné jádro práce, zvolené vědecké metody zpracování a samotná komparativní část práce, analýzu a syntetizující závěry, lze nalézt v kapitolách čtyři až šest. I zde je otázkou, zda by nebylo vhodnější zařadit obsah čtvrté části, (metody výzkumu) již do úvodu, případně do druhé kapitoly. Pátá část je doplněna zajímavými grafy a tabulkami. Zatímco většina práce má spíše deskriptivní charakter a některé dílčí části jsou až příliš strohé (přestože by některé z nich vydaly na samostatnou práci), případně mají spíše encyklopedickou povahu, je jádrem práce patrně až to, co se skrývá na samotném konci, v části páté a šesté, nadepsané jako „Výsledky“ a „Diskuse“. V této části autor celkem přehledně odpovídá na výzkumné otázky, škoda jen, že

někdy až příliš lakonicky. Celá práce je pak završena přiměřeně rozsáhlým, shrnujícím a hodnotícím závěrem.

Konečně ke způsobu práce s prameny a literaturou, citací a poznámkovému aparátu. Poněkud překvapivé a pro oponenta neobvyklé je, že zcela absentují poznámky pod čarou, nebo na konci práce, citace jsou začleněny v samotném textu. To přinejmenším ve společenských vědách nebývá příliš časté. Mám dokonce za to, že standard je jiný i v exaktních vědách. Standardní způsob citací pod čarou by celou práci, alespoň dle názoru oponenta, určitě výrazně zpřehlednil

IV. Připomínky k textu

Ke každé práci lze mít určité připomínky, v tomto případě jde navíc o práci analytickou, s výrazným politickým podtextem a bylo určitě nesnadné udržet jistou nestrannost v pohledu na chování obou významných mocenských hráčů. Cílem autora bylo zjistit, proč a jak se formovaly bezpečnostní strategie obou jaderných mocností, jak se zejména Spojené státy snažily posilovat svou pozici a jak na takové snahy reagovalo Rusko. Mám však obavu, že skutečně holistické zpracování by nemělo opomíjet ani pohnutky států, které byly původně součástí Sovětského bloku, případně přímo součástí Sovětského svazu. Rusko stále chápe podporu snah o nastolení demokracie v těchto zemích jako útok na své bezpečnostní zájmy a není schopno akceptovat základní princip, na kterém je založeno stávající mezinárodní právo a koneckonců spolupráce celého mezinárodního společenství, totiž zásadu svrchované rovnosti, což je zásada, kterou lze nalézt už u Danta a kterou velmi pregnantně formuloval již v polovině 14. století Bartolus ze Saxoferrata ve svém díle *Tractatus Represaliarum* (1354). Vypadá to, že se vládnoucí elity v autoritářských zemích bojí demokracie jako čert kříže. Vlastně by se mohlo zdát, že ani tak nejde o bezpečnostní zájmy Ruska nebo jeho občanů, ale spíše o zájmy vládnoucí garnitury, přičemž řada mezinárodních aktů cílí spíše dovnitř než navenek a je určena spíše domácímu publiku. Takové, s určitou nadsázkou řečeno, psychologické aspekty a osobní pohnutky členů stávajícího establishmentu, mohou mít v mezinárodní politice možná mnohem větší význam, než by se mohlo zdát. Rozhodně si nemyslím, že by stál postoj Ruska nebo Číny k bezpečnostním otázkám pouze na jejich vlastních neblahých historických zkušenostech. Ty mají i jiné státy a některé je mají právě s Ruskem a Čínou a jejich imperiální a neoimperiální politikou.

V. Jazyková a grafická úroveň

Disertační práce, včetně příloh, má velmi dobrou grafickou úroveň. Je napsána čtivě a po formální stránce je vyhotovena pečlivě, práce je doplněna přehlednými grafy a tabulkami. Jazykové úrovni ani grafickému zpracování nelze nic vytknout, obojí je na velmi slušné úrovni.

VI. Otázky k obhajobě

Pro účely ústní obhajoby navrhuji, aby doktorand odpověděl na následující otázky:

Pokud jde o otázky k obhajobě, odkazuje oponent na ty, které jsou průběžně v textu, zejména v části II. posudku, zejména by jej zajímalo, jak se bezpečnostní doktríny Ruska a Spojených států proměnily po několika změnách administrativy Spojených států po konci prezidentského mandátu J.W. Bushe a jak na nastalé změny, byly-li skutečně podstatné, reagovalo Rusko. Další otázka směřuje k vlivu na změny bezpečnostních doktrín obou států vyvolané nástupem dalších významných světových hráčů, zejména Číny.

VII. Závěr

Přes některé dílčí připomínky a dotazy obsažené v posudku se domnívám, že autor ve své práci jednoznačně prokázal schopnost samostatné tvůrčí práce v daném oboru a předložil kvalitní disertaci. Práci tudíž doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce a jsem připraven po její úspěšné obhajobě podpořit také návrh na udělení titulu „doktor“ (PhD.).

Vladimír Balaš
oponent disertační práce

V Praze dne 06.12.2021